

Briuselis, 2025 m. birželio 12 d.
(OR. en)

9901/25

ECOFIN 709
UEM 243
SOC 378
EMPL 248
COMPET 488
ENV 471
EDUC 220
ENER 211
JAI 775
GENDER 90
JEUN 120
SAN 295
ECB
EIB

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Europos semestras. Horizontalusis pranešimas dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų

Delegacijoms pridedamas pirmininkaujančios valstybės narės parengtas 2025 m. horizontalusis pranešimas dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų.

HORIZONTALUSIS PRANEŠIMAS

PASIRENGIMAS POLITINĖMS DISKUSIJOMS TARYBOJE IR EUROPOS VADOVU TARYBOJE DĖL KONKREČIOMS ŠALIMS SKIRTŲ REKOMENDACIJŲ (KŠSR) IR EUROPOS SEMESTRO DOKUMENTŲ RINKINIO (2025 M. PAVASARIS)

2025 m. birželio 4 d. Komisija paskelbė Europos semestro pavasario dokumentų rinkinį. Į jį įtrauktos kiekvienai valstybei narei skirtos šalių ataskaitos ir rekomendacijos dėl konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų (KŠSR). Konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas Taryba turėtų priimti 2025 m. liepos 8 d. posėdyje.

Prieš prasidedant diskusijoms ir prieš priimant KŠSR, šiuo horizontaliuoju pranešimu siekiama prisidėti prie politinių debatų dėl Europos ekonominės ir socialinės padėties, išsamiai apibūdinant dabartinius iššūkius ir politines konkurencingumo didinimo galimybes, kaip išdėstyta KŠSR. Diskusijoje akcentuojamas esminis KŠSR vaidmuo skatinant ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimą visoje Europos Sąjungoje, taip pat nustatytas Tarybos vaidmuo semestro procese.

Šį išimtinį požiūrį, kuriuo nukrypstama nuo nustatytos Europos semestro praktikos nesukuriant precedento, pasiūlė pirmininkaujanti valstybė narė, atsižvelgdama į tai, kad pavasario dokumentų rinkinys paskelbtas pavėluotai (2025 m. birželio 4 d.), ir į tai, kad reikia prasmingai prisidėti prie 2025 m. birželio 26–27 d. Europos Vadovų Tarybos diskusijų.

Šis pranešimas grindžiamas Europos semestro pavasario dokumentų rinkinio ataskaitomis ir analizėmis.

2025 m. Europos semestro ciklas: tvarumo ir konkurencingumo stiprinimas pasaulyje vyraujančio netikrumo sąlygomis

Prognozuojama, kad pasaulinio prekybos ir saugumo padėties nepastovumo sąlygomis ateinančiais metais ES ekonomika nuolat augs. Augimą visų pirma skatina stipri darbo rinka ir mažėjanti infliacija, o tai prisideda prie realiojo darbo užmokesčio atsigavimo ir didina paklausą. Vis dėlto geopolitinė įtampa ir prekybos sutrikimai kelia didelę riziką ekonomikos pagreičiui. Šių iššūkių akivaizdoje Europos finansų sektoriai tebėra atsparūs ir teikia stabilų finansavimą ekonomikai.

Konkurencingumo stiprinimo politika yra labai svarbi siekiant suteikti postūmį ES ekonomikai ir skatinti tvarią gerovę. Vienas iš pagrindinių ES ekonomikos strategijos tikslų – šalinti konkurencingumui trukdančias struktūrines kliūtis. Našumo augimas atsilieka, o tai stabdo inovacijas. Be to, reglamentavimo sudėtingumas ir administracinė našta labai atgraso nuo investicijų, ir tai ypač atsiliepia MVĮ. Be to, dėl plintančio kvalifikuotos darbo jėgos trūkumo suvaržoma ekonominė veikla ir stabdomos inovacijos, taip pat mažėja našumas, o dėl didelių energijos kainų ir ribotos privačiojo sektoriaus galimybės gauti finansavimą šie iššūkiai tampa dar sudėtingesni. Geopolitinė aplinka taip pat daro įtaką investicijų dinamikai, nes infrastruktūros projektai vėluoja iš dalies dėl netinkamo planavimo ir kintančių politinių prioritetų.

Europos semestras yra viena iš pagrindinių koordinavimo priemonių, kuria siekiama užtikrinti, kad nacionalinės reformos ir investicijos atitiktų ES masto tikslus, kartu atsižvelgiant į konkrečius nacionalinius poreikius. KŠSR siekiama pateikti išsamias ir darnias politikos gaires, pritaikytas kiekvienos valstybės narės konkretiems iššūkiams, kartu gerbiant būtiną valstybių narių politikos laisvę. 2025 m. šalių ataskaitose, kuriomis grindžiamos KŠSR, pateikiama visapusiška ekonominių, užimtumo ir socialinių pokyčių analizė, atitinkanti konkurencingumo kelrodį ir Europos socialinių teisių ramsčio principus, ir tuo pačiu metu apžvelgiama pažanga, padaryta įgyvendinant ankstesnes KŠSR, ir jų suderinimas su fiskaliniais tikslais.

Susidūrusi su iššūkiu, kurį lemia Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, Europa turi didinti savo gynybos pajėgumus ir sukurti tvirtą pramoninę bazę. Šiomis aplinkybėmis iki šiol 16 valstybių narių paprašė pradėti taikyti nacionalinę nukrypti leidžiančią išlygą pagal Stabilumo ir augimo paktą, kad galėtų padidinti savo gynybos išlaidas laikydamosi ES fiskalinių taisyklių. Į šiuos prašymus atsižvelgiama analizuojant valstybių narių pažangą joms įgyvendinant vidutinės trukmės laikotarpio planus ir vertinant, kaip jos laikosi Europos ekonomikos valdymo sistemos, kuri yra pavasario dokumentų rinkinio dalis. Nacionalinė nukrypti leidžianti išlyga, kurią Taryba turi pradėti taikyti liepos mėn., turėtų palengvinti pereinamąjį procesą valstybėse narėse užtikrinant struktūriškai didesnes gynybos išlaidas, kartu užtikrinant skolos tvarumą.

Fiskalinė priežiūra

2025 m. pavasario dokumentų rinkiniu užbaigtas pirmasis metinis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto fiskalinės priežiūros ciklas. Tam reikia nuodugniai įvertinti, kaip valstybės narės laikosi rekomenduojamo grynųjų išlaidų augimo, taip pat įvertinti reformas bei investicijas, kuriomis buvo grindžiamas fiskalinių koregavimų laikotarpio pratęsimas kelioms valstybėms narėms. Visų pirma valstybių narių, kurioms taikoma perviršinio deficito procedūra, atveju įgyvendinimo vertinimais užtikrinama, kad būtų veiksmingai taikomos taisomosios priemonės. Laikantis šio holistinio požiūrio į fiskalinį valdymą pabrėžiama šių vertinimų – pagrindinės veiklos įgyvendinant platesnį ekonomikos valdymą – svarba.

Siekiant užtikrinti ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą, taip pat reikia struktūrinių reformų.

Keletui valstybių narių rekomenduojama imtis veiksmų, kad ilgalaikės priežiūros sistema taptų ekonomiškai efektyvesnė, užtikrinant ilgalaikį sveikatos priežiūros ir pensijų sistemų tvarumą. Kalbant apie apmokestinimą, rekomendacijose siūloma supaprastinti mokesčių sistemą, suderinti įvairių rūšių pajamų iš turto apmokestinimą, gerinti mokesčių prievolių vykdymą, be kita ko, mažinti agresyvaus mokesčių planavimo riziką, riboti mokesčių išlaidas ir plėsti mokesčio bazę. Kai kurioms valstybėms narėms rekomenduojama mažinti mokesčių našta, tenkančią mažą darbo užmokestį gaunantiems darbuotojams, siekiant užtikrinti sistemos sąžiningumą ir šalinti mokesčių priemones, kuriomis atgrasoma nuo dalyvavimo darbo rinkoje, pavyzdžiui, tobulinti paskatas pensinį amžių beveik pasiekusiems žmonėms dirbti toliau. Kai kurioms valstybėms narėms taip pat rekomenduojama gerinti savo viešųjų finansų kokybę užtikrinant viešųjų išlaidų efektyvumą, be kita ko, atliekant išlaidų peržiūras, ir didinti viešąsias investicijas, pavyzdžiui, paspartinant brandžius investicinius projektus ir sutelkiant privačias investicijas.

Konkurencingumas

Konkurencingumo stiprinimas yra ES ekonominės politikos pagrindas. Europos Komisijos paskelbtame konkurencingumo kelrodyje nustatyti prioritetai ir veiksmai, kuriais Komisija vadovausis savo darbe ateinančius penkerius metus. Tai apima atotrūkio inovacijų srityje šalinimą, pernelyg didelės priklausomybės mažinimą, saugumo didinimą, taip pat pažangą mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro. Siekiant remti konkurencingumą įvairiuose sektoriuose, konkurencingumo kelrodyje nustatyti horizontalieji įgalinamieji veiksniai, kuriais siekiama sukurti palankią ekonominę aplinką Europos konkurencingumui remti. Tai, be kita ko, reglamentavimo sistemų supaprastinimas siekiant sumažinti administracinę naštą ir padidinti spartą bei lankstumą, visapusiškas bendrosios rinkos teikiamų galimybių išnaudojimas šalinant esamas kliūtis, finansavimo pritraukimas, be kita ko, naudojantis santaupų ir investicijų sąjunga ir skatinimas ugdyti įgūdžius ir kurti kokybiškas darbo vietas, kartu užtikrinant socialinę sąžiningumą, taip pat politikos koordinavimo tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis stiprinimas.

Be to, rimta kliūtis, daranti poveikį energijai imlių pramonės sektorių veiklos maržoms, yra didelės energijos kainos. KŠSR taip pat pabrėžiama žaliosios pertvarkos pažanga mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir spartinant perėjimą prie mažo anglies dioksido pėdsako ir visai netaršios ekonomikos, be kita ko, skatinant technologinį neutralumą, atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą, didinant energijos vartojimo efektyvumą ir tinklo pajėgumus, įskaitant tarpvalstybines jungtis, ir didinant energetinį saugumą. Be to, rekomendacijose nurodoma, kad reikia laipsniškai panaikinti subsidijas iškastiniam kurui, skatinti darnųjį transportą, spręsti žaliųjų įgūdžių trūkumo darbo rinkoje problemą ir remti žiedinės ekonomikos plėtrą.

Užimtumas, įgūdžiai ir socialiniai aspektai

2025 m. pavasario dokumentų rinkinys parengtas tokiomis aplinkybėmis, kai ES darbo rinka yra atspari, įgūdžių paklausa yra nuolatinė, o skurdo ir socialinės atskirties rizika šiek tiek mažėja, bet tebėra didelė. Atsižvelgiant į tai, 2025 m. KŠSR pabrėžiama, jog svarbu sparčiau įgyvendinti Europos socialinių teisių ramsčio principus, kad jais būtų vadovaujama dedant pastangas kurti atsparesnę, konkurencingesnę ir teisingesnę visuomenę. Rekomendacijose dėl KŠSR atsižvelgiama į Komisijos išvadas dėl socialinės konvergencijos sistemos, įskaitant Komisijos tarnybų paskelbtą antrojo etapo analizę ir Užimtumo komiteto (EMCO) bei Socialinės apsaugos komiteto (SAK) surengtų daugiašalės priežiūros peržiūrų išvadas.

Užimtumo lygis pasiekė istoriškai aukštą lygį (75,8 % 2024 m.) ir Sąjunga sėkmingai siekia 2030 m. ES pagrindinio tikslo, kad dirbtų bent 78 % gyventojų. Be to, darbo jėgos trūkumas tebėra plačiai paplitęs ir keliose valstybėse narėse viršija iki pandemijos buvusį lygį. Darbuotojų ypač trūksta sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros, statybos, transporto, IRT ir inžinerijos srityse. Šiomis aplinkybėmis 2025 m. KŠSR pabrėžiama, kad reikia išnaudoti visą nepakankamai darbo rinkoje atstovaujamų grupių potencialą skatinti aktyvesnį dalyvavimą, prisidėti prie didesnio našumo ir skatinti aukštynkryptę socialinę konvergenciją visoje Sąjungoje. Siekiant šio tikslo valstybėms narėms rekomenduojama stiprinti aktyvią darbo rinkos politiką, tobulinti mokesčių ir išmokų sistemų struktūrą, kad būtų skatinamas darbas, ir plėsti mokymo ir kvalifikacijos kėlimo galimybes. Be to, darbo rinkos politika turėtų taip pat būti remiami našumo ir darbo užmokesčio pokyčiai vidutinės trukmės laikotarpiu siekiant išlaikyti konkurencingumą, kartu sprendžiant didėjančių pragyvenimo išlaidų problemą. Šiuo atžvilgiu itin svarbus vaidmuo ir toliau turėtų tekti socialiniam dialogui bei kolektyvinių derybų mechanizmams, laikantis nacionalinės teisės aktų ir (arba) praktikos. Siekiant pašalinti kliūtis dalyvavimui, visų pirma tam tikruose sektoriuose, reikės gerinti darbo vietų kokybę ir darbo sąlygas, taip pat investuoti į įperkama ir kokybišką ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą. Kartu, siekiant papildyti vidaus darbo jėgos pasiūlą ir padėti patenkinti įgūdžių poreikius, galėtų būti veiksmingiau pasinaudojama teisėta migracija, nedarant poveikio nacionalinei kompetencijai.

Komisijos rekomendacijose dėl KŠSR taip pat pabrėžiama, kad reikia skubiai skatinti žmogiškojo kapitalo plėtrą, atsižvelgiant į poreikį sparčiau daryti pažangą siekiant 2030 m. ES pagrindinio tikslo, kad bent 60 % visų suaugusiųjų kasmet dalyvautų mokyme (2022 m. dalyvavo tik 39,5 %). Tai labai svarbu kuriant konkurencingesnę ir socialiai įtraukesnę Europą. Būtina nedelsiant stiprinti švietimo ir mokymo sistemas, skirtas tiek į darbo rinką ateinančiam jaunimui, tiek suaugusiesiems, kurie turi prisitaikyti prie kintančių darbo rinkos poreikių. Nerimą kelia tai, kad iš pastarojo meto tendencijų matyti, jog pagrindinių įgūdžių rezultatai prastėja: mažėja aukštų rezultatų pasiekusių asmenų skaičius ir plačiai paplitę skaitmeninio raštingumo skirtumai, o vyresnio amžiaus suaugusieji, žemos kvalifikacijos asmenys ir darbo rinkoje nedalyvaujantys asmenys tebėra grupės, kurios yra mažiausiai linkusios dalyvauti suaugusiųjų mokymosi programose. Siekiant pašalinti šias spragas, valstybėms narėms rekomenduojama plėsti mokymosi visą gyvenimą galimybes, gerinti įgūdžių pripažinimą, suderinti mokymo programas ir mokymo metodus su darbo rinkos poreikiais ir gerinti švietimo kokybę. Didėjant aukšto lygio techninių įgūdžių paklausai, visų pirma strateginiuose sektoriuose, susijusiuose su inovacijomis ir žaliaja bei skaitmenine pertvarkomis, ilgalaikis Europos konkurencingumas priklauso nuo tvirtos gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) specialistų bazės sukūrimo. Todėl valstybėms narėms taip pat rekomenduojama teikti pirmenybę iniciatyvoms, kuriomis didinamas jaunimo dalyvavimas STEM srityje, sprendžiama lyčių disbalanso švietimo trajektorijose problema ir stiprinamas švietimo paslaugų teikėjų ir darbdavių bendradarbiavimas.

Šiek tiek pažangos padaryta mažinant asmenų, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, dalį. Tačiau iki šiol padaryta tik nedidelė pažanga (2024 m. duomenimis tokių asmenų skaičius sumažėjo tik 2,8 mln., palyginti su 2019 m.) siekiant 2030 m. ES pagrindinio tikslo – iš skurdo ar socialinės atskirties išvaduoti bent 15 mln. žmonių, ir tebėra iššūkių, kylančių visų pirma vaikams, pažeidžiamoms grupėms ir tam tikruose regionuose. Šiame kontekste valstybės narės turėtų užtikrinti socialinės apsaugos ir įtraukties sistemų adekvatumą ir tvarumą, gerindamos pensijų ir kitų išmokų skyrimą, kartu plėsdamos galimybes naudotis pagrindinėmis socialinėmis paslaugomis, įskaitant sveikatos priežiūrą, taip pat ilgalaikės priežiūros paslaugas ir aprūpinimą būstu. Siekiant patenkinti didėjančią sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų paklausą, kurią lemia demografiniai pokyčiai, valstybėms narėms rekomenduojama pereiti prie prevencinės ir bendruomeninės globos, pasinaudoti skaitmeninėmis technologijomis ir spręsti darbo jėgos trūkumo ir regioninių skirtumų priežiūros paslaugų teikimo srityje problemą. Būsto išlaidos ir toliau yra didelė našta namų ūkiams ir daro didelį poveikį gyvenimo lygiui, o būsto pasiūla vis dar neatitinka didelės ir nuolatinės paklausos, o mažą darbo užmokestį gaunančių asmenų ir pažeidžiamų grupių galimybės gauti socialinį būstą pablogėjo, todėl nuolat kyla didelė benamystės rizika. Siekiant įveikti šiuos ypač sudėtingus iššūkius, valstybėms narėms rekomenduojama derinti struktūrines reformas ir tikslines investicijas, kad būtų šalinamos ilgalaikės kliūtys, darančios poveikį būsto įperkamumui.

Išvada

Šiame horizontaliajame pranešime pabrėžiamas Europos semestro vaidmuo koordinuojant politiką visoje ES, taip prisidedant prie konkurencingumo ir ilgalaikio ekonominio ir socialinio atsparumo didinimo. Atsižvelgiant į tai, Tarybai priėmus KŠSR, jos gali būti naudingos gairės ES valstybėms narėms užtikrinant vieningą ir dinamišką požiūrį į būsimus iššūkius.